

Для подолання цих труднощів важливо, щоб наставники активно підтримували студентів, допомагали їм адаптуватися та давали необхідні інструменти для розвитку їхніх навичок.

Отож, виробнича практика є невід'ємною частиною підготовки майбутніх соціальних педагогів. Вона дає змогу студентам не лише здобути важливі професійні навички, але й адаптуватися до реальних умов роботи, оволодіти психологічними та емоційними техніками взаємодії з клієнтами. Якісна організація практики та тісна співпраця між навчальними закладами є важливими чинниками успіху в підготовці майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вайнола Р. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : монографія / за ред. С. О. Сисоевою ; М-во науки і освіти України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во ХНРБЦ, 2008. 460 с.
2. Соціальна педагогіка : наскрізна програма практики та методичні рекомендації для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» / Н. В. Заверико, О. Г. Лещенко, Н. О. Мамай та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 53 с.
3. Програми виробничих практик зі спеціальності 231 «Соціальна робота» ОП «Соціальна педагогіка» : метод. посіб. / кер. групи упоряд. : Б. І. Ковбас; упоряд. : Дідух І. Я., Зозуляк-Случик Р. В., Лемко Г. І. Івано-Франківськ, 2021. 86 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Макар Людмила

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
makar.pleyadalive@gmail.com,

Коноваленко Євген

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
konovalenkoyevhenij@gmail.com

Постановка проблеми. У сучасних кризових умовах, швидких змін на ринку праці та розвитку технологій виникає необхідність підвищення ефективності роботи соціальних працівників у сфері зайнятості населення. Однією з основних проблем є недостатній рівень професійної компетентності працівників, що впливає на їх здатність ефективно вирішувати питання працевлаштування, професійної адаптації та підтримки безробітних. Відсутність достатнього знання ринку праці, трудового законодавства та нових форм зайнятості створює бар'єри для надання високоякісної соціальної підтримки громадянам. Тому важливим завданням є виявлення шляхів

удосконалення підготовки соціальних працівників та розробка ефективних методів підвищення їх професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів висвітлені у працях А. Капської, І. Козубовської, Л. Міщик, В. Поліщук та інших. Сучасні підходи до визначення професійної компетентності досліджені такими вченими, як С. Бондар, О. Овчарук, О. Пошетун. Проблеми соціальних аспектів безробіття розглядаються у роботах Т. Семигіної, О. Киричук, В. Лютого та інших. Питання регулювання зайнятості та безробіття як соціально-економічного явища розглянуті в працях вітчизняних дослідників, серед яких С. Бандура, І. Бондар, Е. Лібанова та інші.

Мета статті – розкрити важливість формування професійної компетентності соціальних працівників у сфері зайнятості населення, розглянути її особливості та шляхи формування для підвищення ефективності соціальної роботи в кризових умовах.

Виклад основного матеріалу. У контексті трансформаційних змін на ринку праці набувають особливої важливості питання забезпечення мінімальних соціальних гарантій у сфері зайнятості та соціально-трудових відносин, підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили, розширення договірних засад і досягнення узгодженості інтересів працівників і роботодавців, а також зміцнення соціальної захищеності працівників і підвищення ефективності соціального діалогу.

Негативні економічні умови в Україні сприяють зниженню рівня зайнятості, що змушує дослідників усе частіше звертати увагу на проблеми безробіття та можливі шляхи їх вирішення. Сьогодні ринок праці в Україні є вкрай нестабільним: зменшується кількість робочих місць, а дисбаланс між попитом і пропозицією праці лише зростає. Кризи стали невід’ємною частиною суспільного життя, адже важко знайти систему в природі чи соціальній сфері, яка б розвивалася без періодичних потрясінь. Отже, кризи є неминучими та різноманітними. У загальному розумінні «криза» позначає різку зміну звичного стану справ, злам чи загострення ситуації, гостру нестачу чогось важливого.

Ми підтримуємо думку М. Шепельової, яка визначає кризові умови як раптову зміну звичних умов життя чи виникнення дефіциту, нестачі чогось необхідного для людини, що має екзогенний характер, тобто викликана зовнішніми причинами [4].

На сьогоднішній день Україна перебуває у воєнному стані, що зумовлено повномасштабним вторгненням Росії у нашу державу. Ця війна суттєво впливає на вітчизняний ринок праці, де спостерігаються значні коливання та зміни. Виклики невизначеності в умовах війни, масштабні потоки вимушених переселенців і мобілізація поглибили проблему у сфері зайнятості. Попри поступову адаптацію економіки до нових умов функціонування, в Україні зберігається високий рівень безробіття. За оцінками дослідницької агенції «Info Sapiens», у 2024 році показник безробіття становив 17 %. Проблеми використання робочої сили загострюються в умовах поглиблення сформованих дисбалансів на ринку праці. У 2024 році загальна чисельність безробітних,

zareєстрованих у Державній службі зайнятості, становила 96,1 тис. осіб (серед них 40 % мають вищу освіту) за наявності 40,2 тис. одиниць вакансій. Протягом 2023 року мали статус безробітних 483,2 тис. осіб проти 867,6 тис. осіб – у 2022 році, з них у 2023 році було працевлаштовано 160,1 тис. осіб та пройшли професійне навчання 32,9 тис. осіб, у 2022 році відповідно – 248,8 тис. осіб та 46,6 тис. осіб [1].

Під час пошуку роботи та офіційного визнання громадянина безробітним необхідна підтримка фахівців – працівників центрів зайнятості, психологів та соціальних працівників. Соціальна робота, спрямована на сприяння зайнятості, має свої особливості. Незважаючи на наявність попиту на робочу силу та заявки від роботодавців, процес підбору персоналу в службі зайнятості ускладнюється з кількох причин. Це пов'язано з низьким рівнем заробітної плати, високою інтенсивністю праці та вакансіями з низькою кваліфікацією. Ситуація ускладнюється ще й тим, що роботодавці часто не повідомляють про відкриті вакансії до Державної служби зайнятості через відсутність механізмів контролю та відповідальності, а також через загрозу пошукачів роботи низькою конкурентоспроможністю.

Однією з основних причин зниження рівня матеріального забезпечення населення є недостатня поінформованість різних категорій громадян щодо працевлаштування та зайнятості на ринку праці. Для покращення матеріального становища значної частини населення у процесі підготовки соціальних працівників важливо звертати увагу на ознайомлення здобувачів освіти з особливостями роботи центрів зайнятості та їх взаємодії з іншими установами.

Вивчення досвіду соціальної роботи центрів зайнятості з різними категоріями населення є одним з інструментів розробки та впровадження ідей, які сприятимуть глибшому осмисленню специфіки практичної соціальної роботи та впровадженню їх в освітній процес. Важливою умовою успішного вирішення соціальних проблем населення є усвідомлення необхідності професійного підходу до їх вирішення та належної підготовки відповідних фахівців.

Державна служба зайнятості призначена для забезпечення комплексного вирішення завдань у сфері працевлаштування населення України за рахунок соціальної підтримки непрацюючих осіб та професійної орієнтації молоді. Регулювання діяльності Державної служби зайнятості забезпечується Законом України «Про зайнятість населення» та Положенням про Державну службу зайнятості, у яких визначено основні завдання, напрями, зміст діяльності та державні соціальні гарантії держави для громадян України щодо реалізації їх права на працю та захисту від безробіття [3].

Робота всіх відділень служби організована таким чином, що вони працюють за єдиною системою надання соціальних послуг у сфері працевлаштування. Кожен клієнт має право звернутися до будь-якого відділення центру зайнятості України незалежно від місця реєстрації та проживання й отримати необхідні якісні соціальні послуги згідно діючого законодавства щодо подальшого працевлаштування [2].

Необхідність переорієнтації професійної освіти в напрямі розвитку професійних компетенцій обумовлена багатьма факторами. Перш за все, тим, що навіть за роки підготовки фахівця у закладі вищої освіти відбуваються значні зміни в сфері його майбутньої професійної діяльності, що може призвести до того, що молодому фахівцю доведеться діяти в ситуації недостатньої визначеності. У зв'язку з цим, перше, що покликана дати професійна освіта – це такі знання і практичні уміння, які будуть актуальними у найближчому майбутньому і забезпечать його успішну роботу протягом тривалого часу. Однак і цього буде замало, якщо в процесі професійної підготовки не була сформована система професійних компетенцій.

Професійна компетентність, що являє собою комплексну систему, яка включає науково-теоретичні знання, операційно-технологічні уміння і мотиваційно-ціннісні характеристики фахівця, необхідні для організації професійної діяльності, є базовою складовою підготовки майбутнього соціального працівника.

Професійна компетентність соціального працівника в сфері сприяння зайнятості населення – це комплекс інтегрованих знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, які забезпечують ефективне виконання соціальним працівником професійних функцій, спрямованих на підтримку, консультування та соціальний супровід осіб, що потребують допомоги у працевлаштуванні та адаптації до умов ринку праці.

Поле професійної діяльності соціального працівника є широким, тому йому постійно потрібен високий рівень мобілізації своїх знань, умінь і суб'єктного досвіду в кожній конкретній соціально-професійній ситуації. Умовою якісної і продуктивної дії соціального працівника виступає професійна компетентність. Її особливість полягає в тому, що вона пов'язує всі функціональні компоненти професійної діяльності фахівця в єдину систему, переводить всі види діяльності в практичний бік, перетворює в реальну діяльність встановлені відносини, максимально сприяє вирішенню завдань різного рівня.

Особливої значущості професійна компетентність набуває у сфері зайнятості населення. Соціальний працівник має володіти ґрунтовними знаннями про ринок праці, механізми працевлаштування, особливості соціального захисту безробітних, а також бути обізнаним у питаннях трудового законодавства. Він повинен не лише надавати інформаційну та консультативну підтримку громадянам, але й допомагати їм адаптуватися до змін у сфері зайнятості, сприяти професійній переорієнтації та розвитку нових компетентностей.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Формування професійної компетентності соціальних працівників у сфері зайнятості населення є ключовою умовою їхньої ефективної діяльності. Це забезпечує підвищення якості соціальних послуг, сприяє продуктивній взаємодії між громадянами та центрами зайнятості, допомагає зменшити рівень безробіття та соціальної напруженості.

Отже, формування професійної компетентності у цій сфері є необхідним кроком для підвищення ефективності соціальної роботи та забезпечення сталого розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична та статистична інформація. Державна служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/view>
2. Зінченко Т. В. Міжнародний досвід працевлаштування осіб з інвалідністю. Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери : зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф., м. Ніжин, 15–16 лист. 2018 р. / за заг. ред. О. В. Лісовця. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 85–87.
3. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5071-VI : редакція від 01.01.2025, підстава 4017-IX. РАДА. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
4. Шепельова М. В. Особистість у кризових умовах: можливості діагностики та рекреації. *Теоретичні та практичні аспекти соціально-психологічного супроводу особистості в умовах кризи : монографія* / О. В. Дробот, І. М. Біла, О. В. Костюченко та ін. ; за наук. ред. проф. О. В. Дробот. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. Р. 33–71.

ОСМИСЛЕННЯ ДОПОВІДІ

«CREATING OASIS OF PEACE INTO THE HARD AND DIFFICULT TIMES» АРТТЕРАПЕВТА BARBARA PARKER-BELL В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ КАПЕЛАНСЬКОГО СЛУЖІННЯ В УКРАЇНІ

Молька Володимир

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,

ГО «Християнська Служба Порятунку

molv70@gmail.com

Науковий керівник: Куторжевська Любов

Доповідь Barbara Parker-Bell «*Creating oasis of peace into the hard and difficult times*» (Державний Університет Штату Флорида, США) прозвучала на II-му Міжнародному науково-практичному форумі «Психологія і соціальна робота у XXI столітті», проведеного факультетом психології і соціальної роботи ПНПУ імені В. Г. Короленка 20-22 листопада 2024 року [7]. Barbara Parker-Bell глибоко проаналізувала роль арт-терапії в соціальній реабілітації людей, постраждалих від психологічних травм. Дослідниця представила психологічний процес відновлення осіб після травм в груповому контексті, де, перш за все, має панувати атмосфера миру, спокою, прийняття, поваги і важливості кожного учасника процесу. Вона застосовує відомі практики арт-терапії для невеликої групи людей, описані науковцями [4], але акцентує увагу на діалозі між двома людьми, як ефективному методі терапії, при якому